

Denk mee over de toekomst van de vogels in het Gooi en omstreken

Advies 9 januari 2025 aan het bestuur van VWG Gooi e.o.

In het kort

Verken de mogelijkheden voor verbetering van de leefomgeving van vogels in het Gooi'. Om zo richting te geven aan een effectieve benutting van het Dineke Sluijters Vogelfonds (DSF).

Met deze vraag hebben we een verkenning gedaan, bij leden en bij enkele andere organisaties.

Om meer impact te maken in het beschermen van vogels en hun leefgebieden adviseren we om de activiteiten van onze vereniging uit breiden. We beschermen nu soorten en inventariseren veel terreinen. Dat zou uitgebreid kunnen worden met

- Denken in gebieden en biotopen, denk aan water, moeras, weide, heide, bos en stedelijke omgeving
- Zorgen dat we meer uitzoeken en opschrijven en vertellen over de lange termijn vogeltrends in deze biotopen, zodat we het vogelbelang goed kunnen onderbouwen.
- Meer en structurelere samenwerking aangaan met terreinbeheerders zoals GNR, Natuurmonumenten en de lokale gemeenbesturen. De samenwerking met Vogelbescherming benutten en uitbouwen.

Dit zijn nieuwe activiteiten die binnen de vereniging nog grotendeels 'op poten' moeten worden gezet. Dat is een hele klus, waarvoor nieuwe 'hoofden en handen' moeten worden gevonden. En waarvoor wellicht ook nieuwe werkgroepen nodig zijn. We denken dat het maken van ons eigen verhaal over vogeltrends in de verschillende biotopen best een hele klus is. Daarvoor kunnen we ons laten ondersteunen als dat nodig blijkt. We denken bijvoorbeeld aan stagiairs, aan afstudeeronderwerpen, of aan- met terreinbeheerders samen opgezet- onderzoek. Of aan een betaalde projectopdracht. We adviseren om het DSF daarvoor óók in te gaan zetten, naast de huidige directe activiteiten 'in het veld.'

Want een stevig 'eigen verhaal' is nodig voor een effectieve samenwerking met terreinbeheerders en gemeenbesturen, wat de basis is voor meer effect bij de verbetering van de leefomgeving van vogels in het Gooi. Dat is ons statutaire doel.

Marjolein Quené

Wobbe Kijlstra

Wouter Rohde

1. Aanleiding en vertrekpunt

In de evaluatie van het Dineke Sluijters Vogelfonds (DSF) is geconstateerd dat het de afgelopen 10 jaar niet is gelukt het geld of een wezenlijk deel van het geld te besteden aan de doelstelling.

De VWG is een bloeiende en zeer actieve vereniging met ongeveer 900 leden. De werkgroepen focussen zich op monitoren van de stand van de vogels en bedruipen min of meer zichzelf, soms met een zeer bescheiden bijdrage uit het DSF. De omzet van de vereniging (€20.000) wordt hoofdzakelijk besteed aan de Korhaan, de lopende kosten van de werkgroepen en bestuur (inclusief Infoschuur) en algemene kosten (website),).

Het vermogen van de vereniging (DSF en eigen vermogen) bedraagt ruim €260.000

We concluderen dat, hoe actief we ook zijn, doorgaan op dezelfde voet betekent dat het vermogen nooit besteed zal worden aan bescherming van de vogels in het Gooi. Er dient dus iets te veranderen. Bovendien leeft de wens binnen de VWG om vogels beter te beschermen en hier als VWG meer aan te doen.

2. Opdracht en adviescommissie

Bovenstaande was aanleiding tot de opdracht 'Verken de mogelijkheden voor verbetering van de leefomgeving van vogels in het Gooi'. Om zo richting te geven aan een effectieve benutting van het DSF.

Een adviescommissie (afgevaardigde bestuur, afgevaardigde Sluifvogelfonds en lid van de VWG) is met deze opdracht aan de slag gegaan. Bij deze opdracht hoorde ook dat de leden van de VWG betrokken zouden worden.

1.1 werkwijze, aanpak commissie

De commissie is in gesprek gegaan met de coördinatoren van de werkgroepen, coördinatoren van de broedvogelinventarisaties en is via de nieuwsbrief input van de leden gevraagd. Dit is teruggekoppeld en besproken na de ALV en via de nieuwsbrief. De eerste bevindingen zijn gedeeld met het bestuur. Daarna zijn gesprekken gehouden met terreinbeheerders Goois Natuur Reservaat GNR en Natuurmonumenten (NM) en Vogelbescherming Nederland (VBN). De denkrichting die dit alles op heeft geleverd is vervolgens voorgelegd aan en weer besproken met de 'coördinatoren en de insprekers'.

1.2 input

In de gesprekken is een veelheid aan opinies en informatie verzameld. Deze input is vertaald naar onderstaand advies. De input biedt ook waardevolle aanknopingspunten bij de uitwerking van het advies in een volgende stap. Een samenvatting van deze input is terug te vinden in de bijlage.

3. Bevindingen van de commissie

- Het Gooi eo wordt gewaardeerd vanwege zijn diversiteit aan biotopen (water, moeras, weide, heide, bos en stedelijke omgeving)
- Betrokkenheid van de leden is groot
- VWG beschikt over een schat aan gegevens waar meer mee kan worden gedaan
- De werkgroepen concentreren zich vooral op hun eigen aandachtsgebied
- Er is behoefte aan expertise op het gebied van interpretatie van datareeksen, adviseren over beheer en bescherming, en over beleidsbeïnvloeding
- Er is weinig inzicht in de aanwezige kennis op deze terreinen bij de leden van de VWG
- Wens en behoefte om (meer) te betekenen voor bescherming van vogels en hun habitats is groot
- VWG werkt incidenteel samen met terreinbeheerders en gemeenten (en dan vaak vanuit de scope van een werkgroep of scope van verschillende werkgroepen naast elkaar)
- Terreinbeheerders waarderen inbreng (uitkomst inventarisaties) van de VWG

Maar ook

- Het werk binnen de VWG wordt verricht door een beperkt aantal mensen en deze hebben het al enorm druk en zien zichzelf niet nog meer doen
- Natuur is meer dan alleen vogels
- Terreinbeheerders geven aan dat er geen extra geld noodzakelijk is voor terreininrichting of verwerving. Zij kunnen hiervoor subsidies verkrijgen.

4. Advies 'een nieuwe weg voor VWG het Gooi eo'

De opdracht 'denk na over de mogelijkheden van verbetering van de leefomgeving van de vogels in het Gooi eo', hebben wij ook gezien in financiële termen en vertaalt in 'creëer een voedingsbodem waarin de VWG er in kan slagen het vermogen te investeren in behoud en liefst structurele verbetering van de leefomgeving'.

In het advies van de commissie gaat het om:

- Een nieuwe weg voor de VWG door meer te denken in biotopen
- Een versteviging van de relatie cq verbreding van de samenwerking met de terreinbeheerders en gemeenten

En wat bij de realisatie (verdere uitwerking) al direct kan helpen

- Versterken samenwerking met Vogelbescherming en andere Vogelwerkgroepen
- Inzet van financiële middelen om nieuwe weg te helpen realiseren
- Behoud waar de VWG en de werkgroepen goed in zijn

Advies 1

Mantra: beschermen, tellen, herstellen, vertellen en bellen

Vogelbescherming heeft ons op dit pad gezet. De activiteiten van een vogelwerkgroep kenmerken zich door een combinatie van beschermen, tellen, herstellen, vertellen en bellen. De kunst is het vinden van de goede mix door verbinding cq samenhang. Zo is onze VWG goed in tellen maar minder in 'vertellen' en 'bellen' (beleid beïnvloeden). Het hanteren van deze mantra helpt bij het creëren van samenhang en laat ook goed zien welke van deze activiteiten versterking behoeven en waar leden ook actief aan kunnen deelnemen.

Advies 2

Denk in biotopen, werk aan een eigen verhaal over trends in biotopen

De VWG maakt nu onderscheid in de werkgroepen en het bestuur. De werkgroepen doen hun ding en het bestuur zorgt voor de verenigingszaken en probeert te verbinden. Er is binnen de VWG nauwelijks overzicht in wat er allemaal gebeurt. Het is dus ook niet mogelijk een samenhangend verhaal te vertellen over de stand van zaken van de vogels in het Gooi.

Hierdoor kan de stap van tellen naar vertellen lang niet altijd gezet worden.

Belangrijk is dat de werkgroepen gewoon datgene kunnen blijven doen, waar ze goed in zijn. Het tellen cq verzamelen van gegevens, onze sterke kant.

Om de stap naar herstellen, vertellen en bellen te vergemakkelijken stellen we voor meer te gaan denken en werken in termen van biotopen, een extra laag van kennis opbouwen op de kennis van de (soortgerichte) werkgroepen.

Ontwikkel kennis en kom tot een verhaal over trends en ontwikkelingen in biotopen. De biotopen zijn water, moeras, weide, heide, bos en stedelijke omgeving. Door te denken in termen van biotopen kan makkelijker de verbinding/samenhang tussen de werkgroepen worden gelegd. In het komen tot een verhaal over de moerasvogels in het Gooi zijn de gegevens van de broedvogelinventarisaties (Loenderveen), watervogeltelling en ringstation van belang. In het verhaal over de biotopen gaat het om de vier seizoenen (Eempolder is belangrijk voor de weidevogels maar ook als overwinteringsgebied voor de ganzen). En niet onbelangrijk: terreinbeheerders en gemeenten denken ook in gebieden en niet in vogelsoorten. Zo is het gemakkelijker om met hen een zinvolle samenwerking in te richten of het beleid te beïnvloeden.

Advies 3

Versterk de activiteiten van de VWG in samenwerking met Vogelbescherming Nederland (VBN)

In het gesprek met VBN gaf zij aan dat investeren in de samenwerking/verbinding met de vogelwerkgroepen prioriteit heeft. (Inmiddels hebben we de aankondiging van een bijeenkomst in februari ontvangen).

Vogelbescherming (en groene bondgenoten) ontwikkelt tools om de basiskwaliteit van de natuur te meten. Dit zijn tools waar (leden van de) vogelwerkgroepen wat aan kunnen hebben. Zij geven b.v. inzicht in welke soorten ontbreken.

Omgekeerd hebben wij hulpvragen die ongetwijfeld ook bij andere vogelwerkgroepen leven en waar Vogelbescherming (cq het contact met) kan helpen. Denk hierbij aan:

- Hoe activeer je leden
- Kennis op gebied van wetgeving/procedures
- Andere vragen waar de VWG zich nu verlegen bij voelt

Vogelbescherming heeft aangegeven te willen investeren en ziet de VWG het Gooi eo als een van de belangrijke partners. Het advies is om deze samenwerking te omarmen en krachtig in te vullen.

Advies 4

Investeer in verbreding/verdieping van de samenwerking met de terreinbeheerders en gemeenten

De terreinbeheerders gaan over het beheer van hun terreinen. Nu leveren de werkgroepen vooral input met de uitkomsten van de diverse inventarisaties. Deze worden gewaardeerd. Het blijft per saldo fragmentarisch en het is dan ook niet voor niets dat werkgroepen verschillende ervaringen hebben. Het denken in biotopen en vanuit een samenhangend verhaal over bijvoorbeeld de heidevogels in gesprek te kunnen, verstevigt onze rol als gesprekspartner.

Een steviger samenwerking kan ons de positie op gaan leveren om vroegtijdig betrokken te worden bij hun besluitvorming. Dat kan voorkomen dat de VWG achteraf via bezwaar en beroep zaken moet proberen tegen te gaan. Het hebben van een 'eigen verhaal' is daarvoor onmisbaar.

Met het GNR hebben we verkend om mogelijk samen (wetenschappelijk) onderzoek te doen.

Aanknopingspunt was de beheervisie waarin GNR aangeeft behoefte te hebben aan wetenschappelijk onderzoek over de effecten van nestkasten in de ontwikkeling van een biotoop. De werkgroep nestkasten is zelf ook druk met 'onderzoek naar waarde van nestkastenonderzoek' (bijeenkomst in infoschuur etc). Uitkomt van een eerste gesprek met GNR (werkgroep nestkasten en adviescommissie) is dat dit zeker een weg is die verder verkend kan worden. In januari/februari wordt een vervolg gepland.

Het gaat hier om een voorbeeld. Het interessante is om te verkennen of wij als partner gezien worden door de terreinbeheerder in onderzoeksvragen die we gezamenlijk formuleren en waar we vervolgens samen onze schouders onder kunnen zetten. Als dit werkt kunnen we in de toekomst op nieuwe manieren invulling geven aan de woorden 'beschermen en herstellen'

Ons advies is de verkenning met GNR voort te zetten.

Advies 5

Inzet van financiële middelen

De verdere uitwerking van de adviezen zullen mogelijk om inzet van financiële middelen vragen. Het per saldo op een hoger niveau tillen van de werkzaamheden van de VWG (meer vertellen, en bellen) zal zeker extra inzet vragen. In dit perspectief adviseren wij;

- Hanteer als uitgangspunt dat een eigen vermogen van 2 maal de (huidige) jaaromzet meer dan voldoende is
- Zet financiële middelen in voor de realisatie van de adviezen 1 tot en met 4.
- Leer de werkgroepen werken met begrotingen en zet hier ook zonodig een deel van het vermogen voor in
- Sluit dit advies kort met de adviescommissie van het Dineke Sluijters Vogelfonds. Misschien is het nodig de omschrijving van de criteria aan te passen.
- Zet geen geld in voor aankoop of herinrichting van terreinen. Terreinbeheerders kunnen dit beter.

Advies 6

Aan de slag en evalueren

- Wees sterk in wat je als VWG kunt en doet, probeer expertise aan je te binden voor wat we niet kunnen (via samenwerking, stages, inhuur)
- begin klein maar wel merkbaar voor alle 'werkgroepen'
- zet een pad uit voor de komende 4 jaar
- Zoek actief naar leden die actief willen worden in:
 - het samenstellen van kennis op het niveau van biotopen
 - het samenstellen van ons verhaal ('vertellen') over die biotopen
 - het onderhouden van contacten met onze strategische partners GNR, NM, gemeenten, VBN en andere vrijwilligersverenigingen (zoals Vereniging Vrienden van het Gooi)
 - Mocht de nieuwe weg niet begaanbaar zijn, blijf dan blij met wat de VWG is en doet.
 - Evalueer na 4 jaar en durf te besluiten het vermogen te schenken aan een doel waarbij het wel bijdraagt aan de verbetering van de leefomgeving van de vogels

5. Vervolg proces

In de ALV van 2024 hebben we aangegeven in de ALV van 2025 terug te komen met het advies en de leden de gelegenheid te geven hier wat van te kunnen vinden. De adviescommissie brengt dit advies uit aan het bestuur. Het is aan het bestuur dit definitieve advies – al dan niet met eigen bevindingen en opmerkingen– aan de ALV voor te leggen.

Bijlage: input van de leden

We hebben breed ideeën en meningen gevraagd binnen de vereniging. Het aantal ontvangen reacties op de uitgezette vragen via de nieuwsbrief:

Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5
2	4	10	5	4

Op twee gespreksavonden met de coördinatoren van de werkgroepen onderzoek en bescherming is ook input verkregen met een gelijke vraagstelling. Voor het schrijven van het eindrapport hebben we een gesprek gevoerd over onze voorlopige adviezen, waarbij iedereen die een reactie heeft gegeven en alle coördinatoren waren uitgenodigd.

Hieronder staat een overzicht van de ingebrachte ideeën en opmerkingen, dat zijn geordend naar onze adviezen.

Advies 1

Mantra beschermen, tellen, herstellen, vertellen en bellen

Verhalen vertellen

- Zoek meer de publiciteit
- Zorg dat onze verhalen op feiten berusten.
- Benoem/communiceer vanuit/over de invloed van de mens (gedrag).
- Benoem/benadruk gevoel van urgentie.
- Benoem invloed (loslopende) honden en katten.
- Sluit aan bij Vogel van het jaar van Vogelbescherming.
- Maak gebruik van de werkwijze uit de infobladen gidssoorten van bureau Waardenburg voor gemeenten zoals Utrecht en Amersfoort. Eigen werk van de VWG: Vogels zien en beschermen, Harder en Jonkers.
- Maak gebruik van de tools die beschikbaar komen via Groene Bondgenoten met basiskwaliteit natuur.

Tellen en weten

- Onderzoek of de gegevens van de VWG geschikt zijn om het inzicht in vogels/biotoop/soort van het Gooi te verdiepen. En zoek uit hoe de uitkomsten helpen in het komen tot beleid en maatregelen.
- Zoek verbinding met database Sovon (wat kan Sovon VWG leveren over het Gooi) ook over de relatie met landelijke trends.

Advies 2 Denk in biotopen, werk aan een eigen verhaal over trends in biotopen

Biotopen en VWG

- Bekijk hoe de organisatie van de werkgroepen van Onderzoek en Bescherming kan aansluiten bij 'biotopen'.
 - behoud de kracht van de werkgroepen (inventariseren) en investeer in kracht van de data en gegevens.
 - biotopen als gezamenlijk belang, dus verbinding (paraplu) tussen de werkgroepen.

Algemeen

- Denk bij biotopen niet alleen in vogels (gaat om gehele flora en fauna).
- Benadruk dat verschillende biotopen verschillend belang voor vogels kunnen hebben (broedgebied, rustgebied, foerageergebied, overwintering etc.). Kijk ook naar rust en rustgebieden, trekvogels en wintergasten.
- Veel meer aandacht besteden aan het beschermen van insecten/voedsel voor vogels.
- Zorg dat je start met het krijgen van kennis, snappen wat er gebeurt cq interpreteren van gegevens.
 - Ook soortbeschrijvingen en over iconische soorten
- Continueer langlopende tellingen (Eempolder, nestkasten ed). Deze zijn waardevol.
- Verkrijg meer inzicht in broedsucces kleine zangvogels (niet nestkastbroeders).

Stadsvogels

- Nu alleen MUS tellingen (MUS en Hilversum) wat betreft stadsvogels.
- Zwaluwen en samenwerking gemeenten (gierzwaluwen, huiszwaluwen).
- Inzicht in stand vogels en invloed op/perspectief voor afgeven van vergunningen door gemeenten.
- Basiskwaliteit natuur met name relevant in gebouwde omgeving.
- Gemeentes kunnen groenere bermen stimuleren.
- Omgevingswet maakt het mogelijk dat gemeenten anders moeten gaan kijken. Participatie is daarbij een voorwaarde, maar VWG moet niet 'gebruikt' worden.

Weidevogels

- Samenwerking boeren, overheid (subsidies) en vrijwilligers (zoals in Eemland) kan best practise zijn en voorbeeld voor anderen.

Akkers/weilanden/meenten

- Randen inzaaien met bloemen/granen
- Meer gevarieerde bosranden
- Project kleine landschapselementen
 - Landschap Noord Holland 2024 pilot en 2025 2-3 projecten (MQ? dit was ook een van de suggesties in het begin waarbij een andere organisatie genoemd werd)
 - Samen met terreinbeheerders landschapselementen aanleggen: www.aanpoten.nu

Advies 3

Versterk de activiteiten van de VWG in samenwerking met VBN

Er is behoefte bij de VWG aan kennis over de volgende zaken (waarbij VBN en/of andere vogelwerkgroepen kunnen helpen) bij:

- Activeren leden.
- Investeren in jonge leden.
- Gebrek aan kennis van wetgeving.
- Wanneer en hoe starten van juridische procedures.
- Voorbeelden van 'goede verhalen'.
- Investeren in verbinding met gemeenten en terreinbeheerders.
- Gebruik van handvatten van Vogelbescherming in verband met basiskwaliteit natuur en om de 'verhalen' te 'vertellen'.

Advies 4

Investeer in verbreding/verdieping van de samenwerking met de terreinbeheerders en gemeenten

- Investeer in contacten/connecties met terreinbeheerders en gemeenten.
- Gemeenten
 - Sommige gemeenten hebben een stadsecoloog in dienst.
 - Groengroepen per gemeente (bijvoorbeeld klankbordgroep biodiversiteit in Blaricum).
- Terreinbeheerders
 - Wat beweegt terreinbeheerders (GNR en impact recreatiedruk op heidevogels)
 - Denk ook aan verstoring van licht, geluid, honden, katten
 - Zoneren van gebieden (rustgebieden creëren zonder bv mountainbikers)
 - Kennis cq specifieke kennis is ook bij terreinbeheerders/natuurorganisaties lang niet altijd aanwezig (VWG heeft wat te vertellen).